

ДОХОДИ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

У науковій літературі терміни «сім'я», «домогосподарство» та «домашнє господарство» виступають різними за змістом. Поняття сім'ї зазвичай розглядається у розрізі соціології, історії, психології. Домогосподарство виступає економічною проекцією сім'ї. На відміну від останньої, домогосподарство може складатися з однієї особи. Під домогосподарством більшість дослідників розуміють соціально-економічний осередок, що об'єднує людей відносинами, які виникають при організації їх спільного побуту, веденні спільного домашнього господарства, спільному проживанні і т.д., а під домашнім господарством – елемент сектору економіки. На мікрорівні об'єктом дослідження виступають домогосподарства, а на макрорівні – домашні господарства.

Економіка домашніх господарств є невід'ємною складовою частиною економічної системи, її взаємовідносини з іншими секторами економіки знаходять своє відображення в системі національних рахунків. Домогосподарство – економічна категорія, що є виразником відносин з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання. Домогосподарства виконують функції відтворення людського потенціалу та підприємницьких здібностей; формування кінцевого споживчого попиту; виступають у ролі постачальників ресурсів, виробника товарів і послуг для власного споживання та для продажу на ринку.

У відповідності до рекомендацій ООН, домогосподарством вважається група осіб, які досягли між собою певних домовленостей щодо забезпечення власного споживання. Домогосподарство може складатися з однієї особи, тоді вважається, що вона забезпечує себе самостійно. Кілька осіб можуть повністю або частково об'єднувати свої доходи. Домогосподарством можна вважати таку групу осіб, які узгоджують свої споживчі витрати. Але це зовсім не означає, що необхідною є наявність єдиної спільної каси, в якій концентрувався б бюджет домогосподарства [1, с. 17].

В умовах соціально-економічної кризи роль та значення домогосподарств посилюється. За таких умов домогосподарство виступає як найбільш стабільна та одночасно найбільш здатна до адаптації економічна система, і саме домогосподарство може стати джерелом економічного відродження та розвитку. Тому дослідження доходів та витрат домогосподарств, розробка ефективної державної політики доходів набувають особливого значення.

Однією з найважливіших складових антикризової політики в усіх країнах з ринковою економікою визнано стимулювання попиту сектору «домашні господарства». Адже економічна поведінка домашніх господарств, рівень їх доходів суттєво впливають як на сукупний попит, так і на сукупну пропозицію; визначають тенденції покращення ринкової кон'юнктури в цілому [2, с. 29].

Події, що відбулись в нашій країні за останні декілька років викликали масштабне поглиблення кризових явищ та призвели до таких негативних тенденцій, як високий рівень інфляції, значне зростання цін на споживчі товари і тарифів на комунальні послуги, знецінення заощаджень домогосподарств, зростання рівня безробіття, зниження купівельної спроможності, посилення поляризації за доходами. Це спричинило загальне поширення бідності серед домогосподарств, поглиблення розшарування за рівнем доходів і майна, зростання соціальної напруженості у суспільстві. Наявність серйозних деформацій у розподільчій системі актуалізує необхідність перегляду концептуальних основ системи формування, розподілу та регулювання доходів домогосподарств.

Прорахунки державної політики доходів, зростання бідності, у тому числі серед працюючого населення, деформує структуру витрат домашніх господарств, де майже 92% становлять споживчі витрати та майже 52% – витрати на харчування [3]. Доходи домашніх господарств переважно спрямовані на поточне споживання, що унеможливує їх використання як інвестиційного джерела розвитку національної економіки.

Для мінімізації стратифікації домогосподарств за доходами та збільшення прошарку середнього класу в Україні доцільно здійснити перехід до оподаткування родинних доходів. При визначенні доходу, що підлягає оподаткуванню, слід враховувати дохід, що припадає на одного члена домогосподарства [4, с. 178].

Пріоритетними напрямками державної політики доходів у кризовий період мають бути:

- ✓ призупинення зубожіння та подолання бідності основної маси домогосподарств;
- ✓ підтримка і захист купівельної спроможності малозабезпечених домогосподарств;
- ✓ забезпечення зайнятості та можливостей отримання трудових доходів працездатного населення;
- ✓ реформування системи оплати праці (забезпечення реалізації основних функцій заробітної плати);
- ✓ підвищення рівня захисту доходів домашніх господарств.

Список використаних джерел

1. Гнатишин Й.П. Доходи і видатки сільського населення: дис. канд. екон. наук: 08.07.02. - Державний агроекологічний університет, м. Житомир, 2004. – 191 с.
2. Грішнова О.А. Розвиток домашніх господарств як чинник і індикатор соціально-економічного прогресу // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2011. – № 4 (12), с. 29-33.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
4. Цибін О.С. Організаційно-управлінські засади розвитку домашніх господарств в економіці України: дис. канд. екон. наук: 08.00.03. – Нац.пед.ун-т ім. Драгоманова, - Київ – 2012. - 244 с.